

skrevet Ord staa uændret i Teksten, da ikke i Kommentaren meddeler den rigtige Læsemaade, saaledes S. 121 »mane pro« for »manu propria« og S. 73 »obsurarint« for »obscurarint«.

Til Udgaven er der føjet en Indledning med Redegørelse for Indberetningernes Tilblivelseshistorie og Karakter. Naar Udgiveren (S. XIV) omtaler som en Formodning, at Haandskriftet i sin Tid fra Ole Worms Bibliotek er gaaet over i hans Sønnens Biskop Christen Worms Samling, kan denne Antagelse yderligere stottes derved, at man i en Fortegnelse fra 1714 over Christen Worms Haandskrifter (Arnamagnæanske Saml., 4°, 905) som Nr. 131 i 4° finder nævnt et Haandskrift med Titel: »Hvormange Herreder, Herregaarde, Landsbyer etc., der er udj Schaane«. I et Tillæg efter Teksten har Tuneld meddelt tekstkritiske Oplysninger og en righoldig Kommentar af historisk, topografisk, religionshistorisk og folkloristisk Art. Han har set sig godt om i Litteraturen, og man undrer sig kun over, at han i sin fyldige Liste over benyttede Skrifter ikke har nævnt »Kirkehistoriske Samlinger«, hvor der dog paa adskillige Steder findes Stof vedrørende Lunde Stift i det 17de Aarhundrede. F. Eks. kunde der have været Grund til at bruge, hvad der i nævnte Tidsskrift 3. Rk. III, 241 ff. er meddelt om Bertel Knudsen Aquilonius og Laurentius Asserous (jvfr. Udgaven S. 241, 273). Som Helhed maa dog den nye Udgave af »Prästrelationerna« betegnes som et smukt Arbejde, der tjener til Ære baade for Udgiveren og for det lærde Selskab, der har foranstaltet Udgivelsen. *Bjørn Kornerup.*

Det er sjældent, at den Omtale, man i udenlandsk Litteratur møder af danske kirkehistoriske Forhold, udmærker sig ved synderlig Korrekthed eller Fuldstændighed, end sige ved dybere aandelig Forstaaelse. Saa meget desto mere Grund er der til at fremhæve et Arbejde om den bekendte Professor theol. og Præst ved St. Petri Kirke i København Johannes Lassenius, udsendt af Lic. theol. Wilhelm Rahe under Titel: *Johannes Lassenius (1636—92). Ein Beitrag zur Geschichte des lebendigen Luthertums im 17. Jahrhundert* (1933). Lassenius var en saa karakterfuld Repræsentant for den lutherske Ortodoksis sidste Periode og har ved sin Virksomhed som Prædikant og som meget frugtbar Forfatter spillet en saa betydelig Rolle, at det er vel begrundet at skrive en udførligere Biografi af ham, selvom de fornyede Undersøgelser klart nok viser, at hans Originalitet mere har bestaaet i Formen end i Tankeindholdet. Da Forf. selv i flere Aar har haft sit Ophold i København (som Diakon ved St. Petri Kirke), har

han haft god Lejlighed til at benytte herværende Kildestof og Arbejder af danske Forskere, især Louis Bobé og J. Oskar Andersen. Trods flittige Forstudier er det biografiske Afsnit det svageste i Rahes Bog. Han har ikke underkastet de ældste Levnedsbeskrivelser af Lassenius en tilstrækkelig indgaaende, kritisk Prøvelse og synes i det hele at staa ret fremmed overfor det rent historiske Kildemateriale; han følger i sin biografiske Fremstilling væsentlig blot en kronologisk Disposition, og det Portræt, han tegner af Lassenius' livfulde og frodige Personlighed, er sandt at sige noget tørt og glansløst. Heller ikke er det rige kulturhistoriske Stof i mange af Lassenius' Bøger udnyttet i tilstrækkelig Grad. I sit rette Element er Forf. derimod, naar han analyserer den Tankeverden, Lassenius bevægede sig i. Med sikker Haand trækker han den teologiske Baggrund op for Lassenius' Standpunkt og gør sobert og omhyggeligt Rede for dette. Han paapeger hans stærke Tilknytning til de luthersk-ortodokse Retninger og viser meget lærerigt hans Forhold til Tidens øvrige Bevægelser, til Katolicisme og Calvinisme, til Synkretisme og Sekterne. En indgaaende Fremstilling — ofte i Form af Citater eller direkte Referat — giver han af Lassenius' teologiske Hovedtanker og af hans Gerning som Prædikant, Kateket, Psalmedigter og Opbyggelsesforfatter. Særlig fyldigt behandles hans Indsats for at modvirke det stærke religiøse og moralske Forfald, som i lange Tider var en af Trediveaarskrigens mest fremtrædende Følger. Med Rette karakteriserer Forf. gennem alt dette Lassenius som en ortodoks-luthersk Kirkemand af reformvenlig Retning, som en Forløber for den senere Pietisme, og han giver ved sin hele Fremstilling værdifulde Bidrag til den Revision af Synet paa Ortodoksiens Tidsalder, som i de sidste Aartier mere og mere er ved at trænge igennem.

Bjørn Kornerup.

Det lader sig næppe gøre at opstille et almindeligt skema for et topografisk værk, da den paagældende egnns karakter og kildematerialet maa avgøre, hvad der kan skrives; men hvis der skal gives mere end en skildring, der blot forøger kendskabet og derved kærligheden til det snævre omraade for lokalinteresserede folk, maa man formentlig vise egnens særpræg, pege paa, hvorledes rigets historie avspejler sig indenfor omraadet, og endelig gøre rede for, hvordan begivenheder indenfor egnen griber ind i rigets og folkets skæbne. Derfor maa den valgte egn have et virkeligt særpræg og danne et naturligt avrundet hele. Disse betingelser opfylder i det væsentlige de i det følgende omtalte værker.